

О НАРКОКРАТИЈИ – ИНФОРМАТИВНИ OVERDOSE

Роберто Савијано, *000: Како кокаин влада светом*, превела Анђела Арсић
Миљивојевић, „Геопоетика”, Београд 2014

Позната је чињеница да су књиге, било да је реч о онима које инсистирају на фактографији, било онима које припадају корпусу фикционалних дела, због опсега и дубине сазнања које пружају, као и критичког набоја који поседују/подстичу, умеле представљати опасну и непожељну појаву, изложену оштрици цензуре и/или притисцима јавног мњења и сваковрсних политичких структура. Чини се да су у овом контексту писци књига документарне провенијенције оптерећени за нијансу тежим бременом: њихова дела, већ самим жанровским одређењем, јасном утемељеношћу у реалном свету, захтевају неогрешење о императив истинитости, обавезу да се ликови и догађаји описани у тексту подударају са својим одговарајућим стварносним образцима. Ситуација се додатно усложњава уколико писац посегне за актуелном, шокантном и опскурном темом чијим се расветљавањем измиче ослонац свету о чијим се размерама увек говори дискретно, опрезно, у кругу неколицине одабраних. Управо је Савијано стварајући *000*, одважни литерарни документарцац, извештај у којем се преплићу синхронијско и дијахронијско сагледавање нарко-трговине, исказао свест о све три наведене опасности. Прва је заснована на потенцијалном прећуткивању, маргинализовању књиге која би била у стању да јавност, речено у духу теме дела, предозира информацијама о генези и пословању најмоћнијих светских нарко-предузетника. Друга опасност, које се писац подједнако прибојава, своје извориште налази у самој природи истине, у чињеници да се она, још варљивија у свету криминала, упркос свим његовим напорима, отима спознаји. Трећа опасност односи се на Савијанову егзистенцијалну угроженост насталу услед понирања његовог бића у криптичне токове подземља, на живот под непрекидном пратњом карабињера, налете параноје и даноноћну умну оптерећеност нарко-картелима, транспортним рутама, трговинским стратегијама, запленама, корумпираношћу, тортурама и убиствима. Упркос том разарајућем дејству увида откриваних током дугогодишњег, опсежног истраживања, које је Савијана учинило не само хроничарем збивања него и хроничарем сопствене душе, писац ипак не одустаје од позиције инсајдера – „овај свет једино можеш да схватиш ако га посматраш изнутра”.

Смештеност у самој сржи таме најпре је омогућила писцу да се подробније упозна са устројством мексичке нарко-сцене: са чињеницом да су италијански босови преносили своје постулате новим генерацијама Мексиканаца и Латинамериканаца, најсуровијим регрутима у свету

криминала, спремним да владају тржиштима; да је Мексико од обичног узгајивача мака и произвођача опијума прерастао у најснажнијег дистрибутера кокаина и главног конкурента дотадашње силе Колумбије; да је један полицајац који је хапсио кријумчаре и сам ушао у послове транспорта марихуане и опијума упознавши се са свим улазним правцима у САД у периоду када картели – које је управо он, Мигел Анхел Феликс Гаљард, познатији као Ел Падрино, основао – нису ни постојали. Писац казује о клану Синалоа, који данас контролише највећи део нарко-трговине и дистрибуције кокаина у САД, о савезништву његовог предводника Ел Чапа са кланом породице Белтран Лејва и раскиду тог савеза, чиме се потврђује ефемерност било каквих односа у свету криминала. Сведочи се о рату свих нарко-организација против једног од најсуровијих кланова – Заливског картела, о фамилији Мичоакан, строго устројеној групи која функционише као паралелна држава будући да финансира пројекте од значаја за заједницу, контролише ситни криминал, посредује у решавању локалних свађа и убира приходе од рекета. Указује се на трвења фамилије Мичоакан са картелом Лос Зетас која су довела до прве појаве нарко-тероризма у Мексику (бомбашки напад на трг пун грађана окупљених поводом прославе Дана државности), чиме се уједно означава крај старог (модерног) приступа (Ел Чапових манира, постојања извесних правила и прибегавања суровостима само кад је нужно) и почетак новог (постмодерног) приступа (методе Фамилије и Лос Зетас, засноване на брзој акцији, жеђи за убијањем и технолошкој опремљености ради креирања имиџа). Посебну пажњу писац усмерава ка оживљавању централних фигура сваке од ових организација, представљајући их или као бестијалне убице, попут боса Заливског картела Осијела Карденаса Гиљена, или као нешто углађеније, перфидније егзекуторе из сенке, попут Едгара Валдеса Виљареала, тзв. „Барбија”. Савијаново сагледавање мексичког инферналног нарко-света резултирало је утврђивањем тезе-окоснице овог извештаја, одвећ замршеног у погледу оцртавања путева дроге и веза међу нарко-клановима. Управо трговину кокаином аутор сматра генератором модерне економије и основном корозивном силом за све демократске земље: „Економска криза, финансије затроване сумњивим капиталом и његовим продукцијом, нестабилност берзанског тржишта – готово свуда то су фактори који нагризају демократију (...) Криза ипак не уништава једну ствар, заправо је јача, а то је криминална економија. Савремени свет рађа се ту, из тог модерног Великог праска, почетне тачке директних финансијских токова.”

Став да су свет какав данас познајемо својим чињењем у већој мери обликовали Ел Падрино и Пабло Ескобар него Реган и Горбачов видљив је и у деловима књиге који теже разоткривању колумбијског нарко-космоса, разумевању чињенице да Колумбија, упркос успешним акцијама хапшења, променама нарко-челника и изумирања појединих кланова,

и даље, највише због повећане потражње, производи шездесет посто кокаина за конзумирање. Кроз предочавање етапа развоја колумбијске нарко-трговине – од екстравагантне појаве Ескобара и његовог монопола над дистрибутивном мрежом, преко јачања клана Кали након његове смрти и ступања на пут модерности (соањирани вође које теже освајању легалних финансијских струја) па све до пропасти картела Кали – Савијано доказује наредну релевантну рефлексију да је једино бела роба перманентни фактор имун на промене система и људства. Поред тога, писац указује на још једну значајну црту колумбијске нарко-конфигурације: међународна политика борбе против наркотика у Јужној Америци не само да је Колумбију учинила мање опасном земљом (она је то, уосталом, постала и због померања конфликта на север, у Мексико) него је и раскринкала спрегу нарко-организација и државних тела (полиције, војске, тужилаца), као и других моћних компанија.

Пишући о руској мафији, комплексној појави познатој највише по општим местима (окорели робијаши прекривени тетоважама), феномену који се калио у доба стаљинистичког терора, када су хиљаде преступника и политичких дисидената послате у гулаге, Савијано запажа блискост најпре са италијанским криминалним групама: оне не само да су сличног еволутивног тока (отварају се ка модерности) него и једна и друга подједнако почивају на строго кодификованим правилима која се манифестују преко ритуала и митологије. С друге стране, успоставља се аналогја на равни односа руске мафије са земљама Западне Европе и односа мексичких картела са САД – баш као што Мексико располаже са САД преко потребним кокаином и јефтином радном снагом, тако се и између руских криминалних организација и САД, Канаде и Латинске Америке успоставља однос срећне симбиозе. Руски нарко-трговци, захваљујући опет чврстој вези са државним структурама, лако долазе до огромних количина совјетског наоружања траженог у земљама Западне Европе, док управо те земље поседују залихе белог блага за којим потражња нагло расте у доба посттранзиционе Русије. Најупечатљивију фигуру руског подземља, Семјона Јудковича Могилевича, којег је *Тајм* 2011. године сместио на чело листе десет највећих мафијашких босова свих времена, испред Ал Капонеа, Лакија Лучана, Пабла Ескобара и Тота Рине, Савијано нарочито минуциозно представља, не пропуштајући да помене ни Могилевичево незаконито убризгавање нарко-новца у светски финансијски систем, ни његове везе са италијанским и колумбијским нарко-кружоцима, као ни прилично извесну умешаност у спор Русије и Украјине око испоруке гаса Европској унији.

Ауторова пажња усмерена је и ка опису начина добијања кокаина, његовог дејства и мешања са другим супстанцама (тзв. сечење), видова пословања самих дилера, првих нарко-менаџера и менаџера логистике (тзв. *Dr Travel*), транспорта дроге, ка опису лондонског Ситија и њујоршког

Вол Стрита као највећих перioniца нарко-новца на свету, односно опису Африке, бесцаринске зоне нестабилног институционалног система, која управо због тих особина постаје рајски простор за криминалне групе. Иако о свему овоме Савијано извештава у новинарском духу, са пасажима писаним стилем полицијских извештаја, *000* ипак није лишена књижевних деоница – њима припада уводни део првог поглавља, који на маштовит начин указује на свеprisутност дроге, као и песма-каталог свих имена за кокаин. Књижевним партијама припадају и оне ауторове мисли које су оријентисане ка самом чину писања, тежњи да се сагледају разлог и сврха казивања о оним догађајима чије обелодањивање значи директни пуцањ у сопствено срце. Једина утешна мисао и узданица писцу заточеном у дворанама подземља отелотворена је у фигури читаоца који, управо кроз чин читања, „ствара живот изван живота” и који, најзад, заклопивши ову књигу, постаје, уз извесну дозу захвалности аутору због демистификовања ружичастих визура, поражавајуће болно свестан мизерије истинског поретка ствари.

Виолеџа МИТРОВИЋ